

prima instanță: Judecătoria Buiucani mun. Chișinău
Judecător: Parfeni O.
instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău
Judecători: Vascan N., Fistican E., Negru V.

ÎNCHEIERE

11 ianuarie 2017

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

în componență:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecătorii

Tatiana Vieru
Nicolae Craiu și Oleg Sternioală

examinând admisibilitatea recursului declarat de către Elena Catîșev, Tamara Catîșeva și Ministerul Justiției al Republicii Moldova,

în pricina civilă la cererea de chemare în judecată depusă de către Elena Catîșev, Tamara Catîșeva împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova privind constatarea încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei și încasarea prejudiciului material, moral și a cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 07 septembrie 2016, prin care a fost respins apelul declarat de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova și admisă cererea de apel declarată de către Elena Catîșev și Tamara Catîșeva, fiind modificată hotărârea Judecătoriei Buiucani mun. Chișinău din 01 aprilie 2016 în partea cuantumului prejudiciului material și a cheltuielilor de judecată, prin majorarea acestora,

c o n s t a t ă :

La 19 noiembrie 2015, Elena Catîșev, Tamara Catîșeva a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova privind constatarea încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei și încasarea prejudiciului material, moral și a cheltuielilor de judecată.

În motivarea acțiunii, reclamantele au indicat că, la 18 octombrie 2002, a decedat Alexandru Catîșev, tatăl reclamantei Catîșev Elena și fiul reclamantei Catîșeva Tamara. La acel moment Catîșev Elena era minoră și avea vârsta de 16 ani, iar Catîșeva Tamara avea vârsta de 73 de ani, iar având dreptul la moștenirea cotelor obligatorii din averea succesorală a defunctului, ambele au pretins la acest drept, însă din motive independente de voința lor (aparitia unui contract de donație

„dubios” a imobilului succesoral, proprietate unică a lui Alexandru Catîșev) au fost în imposibilitatea realizării dreptului.

Astfel, se relatează că, pentru restabilirea dreptului, la 02 decembrie 2002, mama reclamantei Catîșev Elena, Catîșev Maria, în calitate de reprezentant legal împreună cu Catîșeva Tamara (bunica) au depus o cerere în procuratură, iar ulterior în interesul lor a intervenit procurorul. Acțiunea civilă intentată de către Procurorul sectorului Botanica, în interesul reclamantelor împotriva pârâtei Zinaida Burdiuja privind anularea testamentului și contractului de donație a fost înregistrată la Judecătoria Botanica mun. Chișinău la data de 12 martie 2003, care a examinat cauza civilă timp de 9 ani și 7 luni, pronunțând hotărârea la 12 octombrie 2012.

În cele de urmă, instanța de apel a examinat apelurile declarate de către reclamante, procuror și pârâtă circa 2 ani și a pronunțat o decizie ilegală la 17 decembrie 2014, care a fost casată de către Curtea Supremă de Justiție la 20 mai 2015, fiind menținută hotărârea primei instanțe. Prin urmare, reclamantele au conchis că acțiunea civilă menționată a fost judecată în total 12 ani, 2 luni și 8 zile.

În continuare, reclamantele susțin că Judecătoria Botanica, mun. Chișinău și Curtea de Apel Chișinău au încălcat dreptul lor la judecarea în termen rezonabil a cauzei civile, mai mult decât atât, instanțele au ignorat sarcinile procesuale ce le revin, precum și demersurile înaintate în vederea obținerii unor probe incontestabile, dobândirea cărora era posibilă doar prin intermediul instanței, pe calea dispunerii expertizei, prin care s-ar fi demonstrat că Burdiuja Zinaida ar fi semnat în locul tatălui său dubiosul contract de donație, fiind anulat în cele din urmă.

La fel, în opinia lor, instanțele nu s-au conformat legislației procesual civile, iar inacțiunile judecătorilor au condus la tergiversarea examinării pricinii, după cum urmează: încheierea instanței de fond din 08 iulie 2003 a ajuns la dispoziția experților la 29 iulie 2003, adică peste 21 zile. Expertiza a fost finisată la 24 decembrie 2004. Cu privire la dispunerea expertizei medico-legale post-mortem în comisie din 10 octombrie 2006, au menționat că dosarul a fost transmis la 22 decembrie 2006, iar raportul final a fost întocmit la 06 noiembrie 2010, în timp de 4 ani și o lună.

Un alt moment de tergiversare în viziunea reclamantelor constă în faptul că încheierea primei instanțe din 10 martie 2011 cu privire la numirea expertizei, deși a fost efectuată în timp de o lună, comparativ rapid, nu a atins scopul scontat, deoarece expertul a solicitat instanței prezentarea mostrelor de înscrișuri executate de pârâtă în grafie chirilică pentru a răspunde la întrebarea dacă semnătura de pe contractul de donație din 27 septembrie 2002 și cererile din 24 septembrie 2002 și 27 septembrie 2002 depuse în OCT Chișinău au fost executate de una și aceeași persoană. Cu toate acestea, instanța de judecată a ignorat propria încheiere, precum și solicitarea expertului și a demersurilor participanților la proces.

În afară de această, reclamantele pretind că încheierile din 14 iulie 2011, 28 septembrie 2011 emise de instanța de fond pe marginea acțiunii au un caracter formal și nu au avut nici un rezultat, deoarece nu au fost puse la dispoziția expertului materialele solicitate, precum și mostrele de înscrisuri și semnături executate în chirilică de către Zinaida Burdiuja. Totodată, încheierile din 11 martie 2013 și 18 decembrie 2013, pronunțate de către Curtea de Apel Chișinău (au ajuns peste un an la experți) denotă ignorarea de către judecători a legislației în vigoare. În motivare se menționează una în dispozitiv alta, iar dosarul cu materialele se expediază unor experți, pe când copia raportului de expertiză se expediază altor experți din cadrul altei instituții.

O altă critică adusă de reclamante se referă la faptul că deși întrebările adresate de instanță își pierduse importanța și actualitatea pentru soluționarea litigiului, instanța oricum a admis demersul avocatului pârâtei și a dispus expertiza pretinsă. Cu toate că, deja a fost stabilit prin câteva expertize anterioare că Alexandr Catîșev nu a semnat contractul de donație. Consideră că prin aceste acțiuni instanța de apel a admis încălcarea dreptului lor la un proces echitabil. Prin dispunerea unor expertize inutile s-a încălcat dreptul la soluționarea în termen rezonabil a cauzei. Anume instanțele de judecată de fiecare dată au tergiversat soluționarea litigiului.

Respectiv, reclamantele au subliniat că din scrisorile de însoțire către Centrele de expertiză și invers, solicitările experților, inclusiv din conținutul rapoartelor de expertiză, medico-legale, grafoscopice se stabilește care au fost cauzele/motivele, care au condiționat imposibilitatea efectuării obiective a expertizelor, ceea ce implicit a dus la încălcarea termenului rezonabil de examinare a cauzei.

Reclamantele relatează că au achitat suma de 5 909 lei pentru efectuarea expertizelor necesare pentru probarea nulității contractului de donație, care urmează a fi încasată din contul pârâtului Ministerului Justiției pe motivul, întrucât din cauza încălcărilor de lege admise de către instanțe au fost nevoite să suporte cheltuieli legate și de achitarea unor expertize parțiale, incomplete, adresate cu unele și aceleași întrebări și soldate cu răspunsuri de asemenea incomplete și parțiale.

De asemenea, reclamanta Catîșev Elena a precizat că mama sa, Catîșev Maria a angajat avocați pentru apărarea drepturilor ei, fiind reprezentată în proces, iar pentru serviciile cărora a achitat 10 000 lei. În acest sens, consideră că este îndreptățită să încaseze această sumă în beneficiul său. Susține că suma de 3 402 lei achitată în calitate de taxă de stat urmează a fi restituită din contul bugetului de stat, deoarece aceste sume nu ar fi fost necesare achitării, în condiția în care instanțele ar fi examinat obiectiv și în termen rezonabil cauza civilă.

În argumentarea suferințelor morale, reclamanta Catîșev Elena a invocat afectarea la nivel psihic, în special, suportarea suferințelor care i-au fost cauzate în perioada de stabilire, maturizare, circumstanțe care au dezarmat-o, descurajat-o, au

făcut-o să piardă speranța că drepturile sale și dreptatea mai pot fi restabilite, precum și încrederea în instanțele de judecată, în actul de justiție.

Solicită reclamantele Catîșev Elena și Catîșeva Tamara, constatarea încălcării de către Judecătoria Botanica mun. Chișinău și de către Curtea de Apel Chișinău a dreptului la judecarea în termen rezonabil și încasarea din contul Ministerului Justiției al Republicii Moldova a prejudiciului material în cuantum de 19 311 lei și a prejudiciului moral în mărime de 500 000 lei pentru fiecare.

La fel, au cerut încasarea cheltuielilor de judecată pentru asistență juridică în mărime de 8 000 lei. (f. d. 221, volumul II)

Prin hotărârea judecătoriei Buiucani mun. Chișinău din 01 aprilie 2016, a fost admisă parțial acțiunea și a fost constatat încălcarea dreptului Elenei Catîșev și Tamarei Catîșeva la judecarea în termen rezonabil a pricinii civile nr. 2 – 1/2010.

În același timp, a fost încasat de la bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova în beneficiul Elenei Catîșeva și Tamarei Catîșeva prejudiciul moral în mărime de 25 000 lei, pentru fiecare, cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil și cheltuieli pentru asistență juridică în cuantum de 1 000 lei.

În rest, acțiunea a fost respinsă ca neîntemeiată. (f. d. 9, 16 – 31, volumul III)

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 07 septembrie 2016, a fost respins apelul declarat de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova și admisă cererea de apel declarată de către Elena Catîșev și Tamara Catîșeva, fiind modificată hotărârea Judecătoriei Buiucani mun. Chișinău din 01 aprilie 2016 în partea cuantumului prejudiciului material și a cheltuielilor de judecată.

Astfel, a fost majorată suma încasată cu titlu de prejudiciului moral de la bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova în beneficiul Elenei Catîșeva și Tamarei Catîșeva de la 25 000 lei până la 50 000 lei, pentru fiecare reclamantă și suma pentru cheltuielile de asistență juridică de la 1 000 lei până la 3 000 lei. La fel, a fost încasat în folosul reclamantelor cheltuielile de transport în mărime de 95 euro.

În rest, a fost menținută hotărârea judecătoriei Buiucani mun. Chișinău din 01 aprilie 2016. (f. d. 92 – 114, volumul III)

La 03 octombrie 2016, Curtea de Apel Chișinău a expediat copia deciziei integrale din 07 septembrie 2016 în adresa participanților la proces pentru cunoștință. (f. d. 115, volumul III)

La 07 noiembrie 2016, Catîșev Elena și Catîșeva Tamara au declarat recurs împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 07 septembrie 2016, solicitând casarea deciziei instanței de apel din 07 septembrie 2016 și pronunțarea unei noi hotărâri, prin care acțiunea să fie admisă integral.

La 06 decembrie 2016, Ministerul Justiției al Republicii Moldova a depus recurs împotriva deciziei instanței de apel din 07 septembrie 2016, solicitând casarea deciziei Curții de Apel Chișinău din 07 septembrie 2016 și pronunțarea unei noi decizii, prin care să fie respinsă acțiunea.

În conformitate cu art. 434 alin.(1) Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale.

Prin prisma normei de drept enunțate, instanța de recurs constată că recursul declarat de Catîșev Elena și Catîșeva Tamara la 07 noiembrie 2016 este depus în termen.

Cu privire la recursul declarat de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova la 06 decembrie 2016, completul de judecată relevă că reprezentantul acestuia, împuternicit prin procura nr. 81 din 20 mai 2016, Pantea Daniel a indicat că a luat cunoștință cu decizia contestată la 01 octombrie 2016, ce se confirmă din inscripția corespunzătoare din dosar. (f. d. 135, volumul III, fila 3 din recurs)

În pofida acestui fapt, materialele cauzei nu atestă o asemenea circumstanță, iar, potrivit calendarului pentru anul 2016, ziua invocată de ultimul este o zi de sâmbătă. Mai mult ca atât, scrisoarea Curții de Apel Chișinău nr. 8535 a fost expediată în adresa ministerului abia la 03 octombrie 2016, ceea ce combate poziția recurentului privind data când i-a fost comunicată decizia integrală.

În prezența unor dubii rezonabile și în lipsa unor înscrisuri pertinente și concludente, precum și pentru a nu restricționa accesul liber la justiție, Colegiul consideră că recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova este depus în termen.

În motivarea recursului, Catîșev Elena și Catîșeva Tamara afirmă că aprecierea instanței de apel privind quantumul prejudiciului moral în mărime de 50 000 lei, pentru fiecare și a cheltuielilor de judecată în sumă de 3 000 lei nu este proporțională suferințelor și așteptărilor lor, invocând prevederile art. 432 alin. (2) lit. c) din Codul de procedură civilă. În această parte, recurente susțin că cerințele sale urmează a fi admise integral.

Totodată, consideră că pretenția cu privire la încasarea cheltuielilor pentru transport în mărime de 950,89 euro este una întemeiată, fiind prezentate probe în motivarea acestei poziții.

În argumentarea ilegalității deciziei contestate, Ministerul Justiției al Republicii Moldova a indicat că motivarea instanței de apel în partea ce ține de încasarea prejudiciului moral este una nejustificată, întrucât prin prisma Legii nr. 87 din 21 aprilie 2011, urma să mențină un echilibru între interesele individuale ale persoanei și interesele generale ale întregii societății. Astfel, sugerează că acordarea sumei de 50 000 lei pentru fiecare intimat constituie o sumă excesivă și destul de exagerată în raport cu sumele acordate de către Curtea Europeană în spețe similare.

În conformitate cu art. 439 alin. (2) Codul de procedură civilă, după parvenirea dosarului, un complet din 3 judecători decide asupra admisibilității recursului, dispune expedierea copiei de pe recurs intimatului, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței timp de o lună de la data primirii acesteia.

La 07 decembrie 2016, Curtea Supremă de Justiție a expedit în adresa Elenei Catîșev, Tamarei Catîșeva și Ministerului Justiției al Republicii Moldova cererile de recurs cu înștiințarea despre necesitatea depunerii referinței timp de o lună de la data primirii scrisorii. (f. d. 132 și 140, volumul III)

La 06 ianuarie 2017, Elena Catîșev și Tamara Catîșeva a depus referință, prin care a solicitat respingerea recursului ca fiind neîntemeiat.

Până la data examinării pricinii, Ministerul Justiției al Republicii Moldova nu a depus referință, prin care să-și expună opinia cu referire la recursul declarat.

În conformitate cu art. 439 alin. (3) Codul de procedură civilă, judecătorul raportor verifică încadrarea în prevederile legii a temeiurilor invocate în recurs și face un raport verbal în fața completului de judecată instituit în conformitate cu alin.(2).

Audiind raportul verbal al judecătorului raportor coroborat cu argumentele invocate în recursuri și constatând existența temeiului prevăzut la art. 433 lit. a) CPC, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție decide în mod unanim că recursul este inadmisibil din următoarele considerente.

În conformitate cu art.432 alin.(1) Codul de procedură civilă, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

Alineatele (2) și (3) ale aceluiași articol prevăd exhaustiv cazurile în care se consideră că normele de drept material sau de drept procedural au fost încălcate sau aplicate, iar alineatul (4) stabilește că săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin.(3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a pricinii sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Colegiul menționează că recurenții Elena Catîșev, Tamara Catîșeva și Ministerul Justiției al Republicii Moldova în cererea de recurs nu a invocat nici unul din temeiurile de declarare prevăzute la art. 432 alin.(2), (3) sau (4) Codul de procedură civilă.

În conformitate cu art. 433 lit. a) Codul de procedură civilă, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art.432 alin.(2), (3) și (4).

În conformitate cu art. 440 alin.(1) Codul de procedură civilă, în cazul în care se constată existența unuia din temeiurile prevăzute la art.433, completul din 3 judecători decide în mod unanim, printr-o încheiere motivată irevocabilă, asupra inadmisibilității recursului. Încheierea se emite conform prevederilor art.270 și nu conține nici o referire cu privire la fondul recursului.

Completul judiciar indică că procedura admisibilității constă în verificarea faptului, dacă motivele invocate în recurs se încadrează în cele prevăzute în art. 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă, fără a se examina temeinicia lor.

În acest sens, completul reiterează prin prisma jurisprudenței CEDO că „ ... art.6 parag.1 al Convenției, nu impune motivarea în detaliu a unei decizii prin care o instanță de recurs, întemeindu-se pe dispoziții legale specifice, respinge recursul declarat împotriva sentinței pronunțate de o instanță inferioară, ca fiind lipsit de șanse de succes.” (cauza Rebait și alții contra Franței, Comisia Europeană a Drepturilor Omului, 25 februarie 1995, nr.26561/1995).

Astfel, din considerentele menționate și având în vedere faptul că, instanța de apel a examinat pricina sub toate aspectele, cu respectarea normelor de procedură și aplicarea corectă a legii materiale, iar în esența lor argumentele recursului care sunt similare argumentelor invocate în instanța de apel, au fost verificate minuțios, la judecarea pricinii în ordine de apel, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a considera recursurile declarate de către Elena Catîșev, Tamara Catîșeva și Ministerul Justiției al Republicii Moldova, ca inadmisibile.

În conformitate cu art. 270, art. 433 lit. a) și art. 440 alin. (1) Codul de procedură civilă, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție,

d i s p u n e:

Recursurile declarate de către Elena Catîșev, Tamara Catîșeva și Ministerul Justiției al Republicii Moldova se consideră inadmisibile.

Încheierea este irevocabilă din momentul emiterii.

Președintele ședinței,

Președintele ședinței,

Judecător

Tatiana Vieru

Judecătorii

Nicolae Craiu

Oleg Sternioală